

Indigenistická literatura

Indigenistická literatura je literatura, která přistupuje k problémům amerických indiánů. Pojem se používá pro tvorbu zejména 20. století, během kterého vzniká velká řada děl pojednávajících o nelidských podmínkách života indiánů. Indigenistická literatura se rozvíjí ve všech zemích Latinské Ameriky, obzvláště silným proudem se však stává např. v Peru a Mexiku.

Dřívější tvorba

1) Předkolumbovská literatura

Je to tvorba psaná před příjezdem Kolumba na kontinent, u které však s označením „literatura“ vyvstává problém. Slovo „litera“ znamená písmo, předkolumbovská tvorba se ale zpravidla objevovala v nepsané podobě. O literatuře tedy nemůže být řeč. Další problém se týká originality. Tvorba byla často zaznamenána až kolonisty po jejich příchodu na americký kontinent. Ačkoliv byla přepisována v původních jazycích, přizpůsobovala se latince, kterou byla psána, a docházelo tak k mnoha nepřesnostem. Do předkolumbovské literatury můžeme zařadit tři okruhy.

-*okruh májský*- Dominantní jazykem byl jazyk quiché. Zachovalo se piktografické písmo, které bylo rozluštno v tzv. Códices, neboli kodexech, které představovaly jakousi kroniku Mayů. Dalším významným dílem je Popol Vuh- soubor mýtů, který byl původně předáván ústně v jazyce quiché, později byl ovšem sepsán latinkou a v 18.stol. dokonce přeložen do španělštiny (knězem Francisco Ximénezem) a vydán pod názvem Historia del origen de los indios de esta provincia de Guatemala (jde ale tedy o ne zcela autentické dílo, vzhledem k tomu, že v době vzniku díla Guatemala ještě neexistovala).

-*okruh aztécký*- v tvorbě již dochází k určitému žánrovému rozlišení prózy (tlahtoli-právnícké, mytologické spisy) a poezie (cvícatl- písně doprovázené hudbou a tancem)

-*okruh incký*- dominuje jazyk quechua, používalo se uzlíkové písmo, otázkou však zůstává, co všechno jím mohlo být vyjádřeno. Z tvorby zmíníme jen dílo Dioses y Hombres de Huarochirí, dílo, které José M. Arguedas později přeložil do španělštiny a které představuje jakousi kroniku popisující mytologii a zvyky Inků.

2) Koloniální období

Během koloniálního období vznikaly zejména kroniky, jejich autory byli hlavně kněží, misionáři, objevitelé, mořeplavci apod. přicházející na nový kontinent. Kromě Kolumba a Hernána Cortéze zmiňme ještě pár jmen.

Bernal Díaz del Castillo- byl Cortézovým vojákem, mj.se zapojil do sporu, jak naložit s indiány na dobytém území.

Bartolomé de las Casas- nejdříve patřil k vlastníkům půdy a indiánského obyvatelstva, později ale vstoupil do řádu, vzdal se majetku a postavil se na stranu indiánů. Zabýval se otázkou lidské osobnosti a hájil lidskou podstatu indiánů (la leyenda negra). To vše ale na úkor černošského obyvatelstva, stal se totiž zastáncem jeho dovozu na kontinent (zde na otázku lidské osobnosti poněkud zapomněl).

Avar Núñez Cabeza de Vaca- byl účastníkem osidlovací plavby, kdesi ale jeho skupinka zmeškala nalodění, poté si sice postavila vor, ztroskotala ale na ostrově de Mal Hado, kde se dostala do zajetí indiánů. Avar Núñez Cabeza de Vaca ve svých spisech naráží na téma „mestizaje“ a líčí vzájemný vliv obou ras.

Přesouváme se do 18.- 19. století a období **preindigenistického románu**. Na americkém kontinentě probíhají války za nezávislost, dochází k emancipaci. Autoři se snaží vykreslit tamější prostředí a různorodou skladbu obyvatelstva, snaží se navrátit ke kořenům, a tak se stále častějším motivem stává původní obyvatelstvo apod. Navíc nastupuje romantismus, jehož některé typické znaky (jako např. „společnost vs. jedinec“) rozvoj preindigenistické literatury jen umocňují. Autoři se právě i proto dotýkají témat týkajících se ostatních ras, menšin, otroctví atd. Romantismus s sebou přináší i nové druhy románu:

-*la novela sentimental*- typickým rysem je nešťastná láska, odsouzená už od počátku k nezdaru kvůli rozdílnosti ras jejích aktérů

-*la novela histórica*- zachycuje i boje mezi Španěly a indiány

-*civilización X barbarie*

Autorem prvního typu romantických novel je např. Juan León de Mera, zástupcem druhého typu je peruánská spisovatelka Clovinda Matto de Turner, která je autorkou prvního románu kritizujícího postavení indiánů, zneužívání indianských dívek apod.

Ve 20. století se objevuje nový typ románu- román střetu kultur. Sem se řadí román z pralesa, román o diktátorovi a konečně **indigenistický román**. Nacházíme se v období, kdy se objevuje tendence vymezení indiána a hledá se pro něj jakási definice. Objevuje se sociální román, který hájí indiánské obyvatelstvo, staví se na jeho stranu, popisuje jeho mizerné životní podmínky a střet s moderním světem. Mezi autory patří např.:

Alcides Arguedas- autor díla *Raza de bronce*, vůbec prvního hitu tohoto druhu literatury 20.stol.

Jorge Icaza- napsal v jazyce quechua např. dílo *Huasipungo*, ve kterém řeší pozemková práva indiánů

José María Arguedas- byl peruánský spisovatel. I když byl bílé rasy, díky svému dětství strávenému mezi původními obyvateli se cítil jako indián. Sám používal jazyk quechua jako svou mateřštinu, španělsky se naučil až ve škole. Mezi jeho tvorbu patří např. dílo *Los ríos profundos*, ve kterém hlavní hrdina prožívá ve svém nitru střet s civilizací a moderním světem.

Použitá bibliografie:

-Oviedo, José Miguel: *Historia de la literatura hispanoamericana 2. Del Romanticismo al Modernismo*. Madrid, Alianza Editorial, S. A. (2007)

-Literatura indigenista. online <http://biblionautas.obolog.com/literatura-indigenista-314618>
Cit. 3.12.2010

-poznámky z hodin: Literatura hispanoamericana hasta el siglo XIX. (Universidade de Santiago de Compostela)

Přehled dějin hispanoamerické literatury. (Univerzita Karlova v Praze)

Kamila Řepíková
6.12.2010